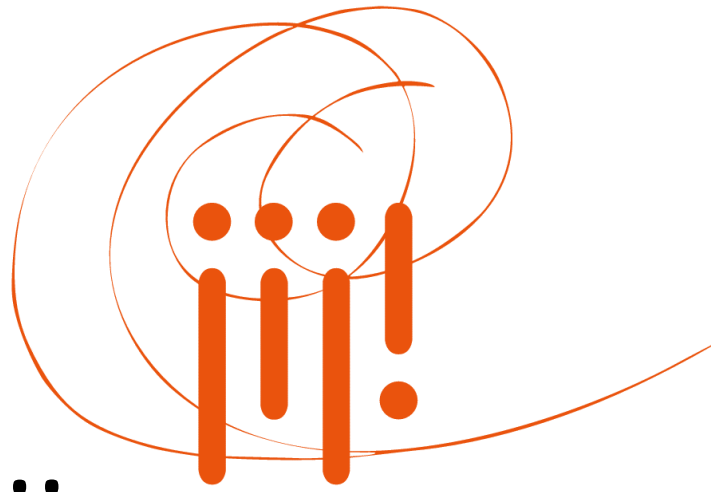

Klaar voor de start....

Tips voor geweldige groepsdynamiek.

Dit E-book wordt je aangeboden door:

Sabine Wolters

www.jijinzicht.nl

Info@jijinzicht.nl

Wil jij ook:

- Ontspannen met jouw groep werken?
- Een groep waarmee je kunt lezen en schrijven?
- Gemotiveerde leerlingen?
- Adequaat reageren op problemen in de groep?
- Realistische verwachtingen hebben en dus weten waarom onrust ook belangrijk is?
- Fijne groepsdynamiek én
- goede leerresultaten?

Verdiep je dan eens in de hieronder genoemde groepsfasen die iedere groep doorloopt en maak het jezelf en jouw groep een stuk makkelijker.

5 GROEPSFASEN:

In elke groep is er sprake van verschillende fases:

- **Forming**
- **Storming**
- **Norming**
- **Performing**
- **Adjourning**

Elke groep doorloopt de eerste 4 fasen. Bij groepen waarbij aan het eind duidelijk een afscheid is, kan er ook sprake zijn van fase 5, hierover verderop in het E-book meer.

Dit proces van de eerste 4 fasen duurt ongeveer 6 weken. (Best logisch dus dat veel leraren pas rond de herfstvakantie ervaren dat het echt lekker loopt).

Jij als leraar, hebt tijdens deze eerste periode van de groepsfasen een belangrijke rol in het creëren van positieve groepsdynamiek. Hierna is de toon gezet, zijn de rollen, normen en waarden grotendeels bepaald voor de rest van het jaar. In deze 6 weken is de invloed van jou als leraar van groot belang. Leerlingen kijken hoe jij als leraar reageert op hun klasgenoten.

Een goed begin is het halve werk en daar heb je de rest van het jaar gemak van.

Overigens is de periode na de kerstvakantie ook weer een periode waarbij je heel goed opnieuw kunt starten met focus op groepsdynamiek.

Fase 1. Forming

In deze fase leren de leerlingen en de leraar elkaar (opnieuw) kennen. Leerlingen kijken de kat uit de boom en taxeren zichzelf (opnieuw) ten opzichte van de anderen. Dit is de fase waarin de toon gezet wordt. De eerste indruk blijft hangen.

Tips:

- Maak voldoende tijd voor kennismaking met jou en vooral met elkaar door middel van gerichte kennismakingsoefeningen. Vaak kennen leerlingen elkaar al en tegelijkertijd weten ze toch niet zo veel van elkaar. Let naast informatie-uitwisseling ook op reacties.
- Stel de leerlingen op hun gemak, geef ze voldoende houvast en informatie, zorg goed voor ze.
- Zorg dat jij als leraar de touwtjes stevig in handen houdt en veel structuur aanbiedt.
- Geef duidelijke, heldere informatie.
- Neem de leiding bij wat er gebeurt en hoe het gebeurt. Dit biedt duidelijkheid en duidelijkheid biedt veiligheid. Veiligheid die nodig is voor goede groepsdynamiek waarin leerlingen zich prettig en goed kunnen ontwikkelen.
- Let op je eigen overtuiging. Als jij positief bent en laat merken dat je het ziet zitten met de klas (en de leerling), zal dat een positief effect op het groepsproces hebben.

Fase 2. Storming

In deze fase, die erg snel van start gaat, gebeuren er **twee belangrijke zaken: bondjes sluiten en positie verwerven**. De hiërarchie in de groep wordt bepaald. Als fase 1 goed verlopen is, zal fase 2 sneller gaan.

Bondjes sluiten, erbij horen,

In een groep voelt iedereen de behoefte om erbij te horen en dit lukt beter als je medestanders hebt. ‘Bij wie heb ik aansluiting, met wie wil ik vrienden worden, wat heb ik gemeen met de ander?’ Ze gaan verbonden sluiten, ze zoeken gelijkenissen.

In het begin van deze fase is het handig als er veel mogelijkheid is om in verschillende groepjes samen te werken; vrijblijvende contacten. Als blijkt dat de ander toch niet zo interessant of sympathiek is, wordt verder gezocht. Er worden klikjes gevormd. Lid zijn van zo’n klein groepje biedt veiligheid in de grotere groep. **Klikjes zijn dus een heel normaal en zelfs noodzakelijk in deze fase.**

Eigen positie

Tegelijkertijd zoeken de leerlingen naar de eigen positie in de groep. Leerlingen proberen uit hoe anderen op hen reageren. De een wil de rol van de leider, de andere zorgt voor humor of blijft graag op de achtergrond, weer iemand anders is zorgzaam. Jij wordt als leraar ook uitgetoetst in deze fase. **De strijd om de macht vindt plaats.**

Het innemen van de eigen voorkeurspositie gaat niet altijd zonder slag of stoot. Daarom wordt deze fase ook wel ‘storming’ genoemd.

Als er binnen de klasgroep snel een leidersfiguur opstaat, is dat erg goed voor de evolutie van het groepsproces. Een leider maakt zich zichtbaar en geeft de andere leerlingen de kans om hun eigen positie in te nemen. De ene sluit aan en gaat akkoord met wat de leider voorstelt. Een ander vormt een tegengewicht.

Groepen waarin niemand de leiding wil of kan nemen, blijven vaak erg lang hangen in deze fase voor ze kunnen doorgroeien naar een volgende fase.

Tips:

- Biedt verschillende soorten activiteiten aan zodat de leerlingen makkelijker gemeenschappelijke zaken kunnen ontdekken. Creatief, verbaal, non-verbaal, auditief, visueel, sportief etc. Tegelijkertijd komt op deze manier ieder kind een keer in zijn kracht te staan.
- Stel duidelijke regels en grenzen. Leidt de groep, corrigeer.
- Blijf duidelijk aanwezig. Geef aan hoe je verwacht dat de leerlingen met elkaar omgaan. Geef zelf het goede voorbeeld.
- Zorg voor veel contacten. Laat de leerlingen in kleine groepjes werken, varieer de samenstelling.

Fase 3 Norming

De weerstand ebt weg, leerlingen beginnen elkaar aan te vullen en er is sprake van echte samenwerking in plaats van strijd, zoals in de vorige fase. **Leerlingen beginnen elkaar te vertrouwen en te accepteren.**

Wanneer de leerlingen in de groep merken dat ze erbij horen en ze hun plek gevonden hebben, ontstaat als vanzelf het 'streven naar veiligheid'. **Ongeschreven regels worden vastgelegd.** Weten wat die regels zijn en je eraan kunnen houden biedt veiligheid in een groep. Het zijn niet altijd 'constructieve' regels. Soms is de norm ook: 'luisteren naar degene die het hardste schreeuwt'. De voorbeeldfunctie en de corrigerende inbreng van de leraar als groepsbegeleider is daarom erg belangrijk. Door dit bij het begin van de groep te doen, werk je als leraar aan het positief leerklimaat dat in deze fase echt vorm kan krijgen.

De hiërarchie in de groep is duidelijk. Ieder kent zijn plek en iedereen kent de grenzen. In deze fase is het goed mogelijk om met de klas een klassenuitje te organiseren. Er kan gediscussieerd worden over verschillende ideeën. De klas is in staat om een gezamenlijk besluit te nemen.

Het verlangen naar emotionele veiligheid zit ook in het verlangen om echt zichzelf te kunnen zijn in de groep. Leerlingen die zich sterk voelen, gaan meer van zichzelf laten zien. In het begin worden kleine risico's genomen, om te kijken hoe de anderen reageren. Wordt er met respect en acceptatie gereageerd, dan stimuleert dat het proces om meer van zichzelf te laten zien. Leerlingen in een groep in deze fase gaan spontaan in de ik-vorm spreken: 'Ik vind...'

Overigens kan deze fase op losse schroeven komen te staan wanneer er een nieuwe leerling in de klas komt. Er zal opnieuw onrust ontstaan over ieders plek in de klas. Geef deze onrust even de tijd, meestal duurt het niet lang.

Tips:

- Ook al loopt het voorspoedig, blijf goed observeren. Wees alert op terugvallen in eerdere fasen.
- Zet in op activiteiten die verdere kennismaking stimuleren. Verdiepende kennismakingsactiviteiten/ spelletjes waarbij eigen waarden en overtuigingen kenbaar gemaakt worden.
- Zorg voor groepsuitdagingen die een grote kans hebben op succes. Niets verbindt een groep zo als een succeservaring.
- Complimenteer leerlingen die in de ik-vorm spreken, zich laten zien.

Fase 4 Performing

Als de eerste 3 fasen goed zijn doorlopen, kan een klas in fase 4 terechtkomen.

De leerlingen hebben elkaars talenten en kwaliteiten leren kennen en waarderen. Ze maken zich geen zorgen meer over afwijzing. Ze kennen elkaars verschillen en waarderen ze. Ze vullen elkaar aan. **Iedereen wordt geaccepteerd om wie hij is en kan met zijn inbreng komen.**

In deze fase is de groep een (h)echt team en er is duidelijk vooruitgang. Problemen worden geanalyseerd en opgelost.

Een groep in dit stadium kan veel werk verzetten. Er is een positieve werksfeer en het groepsproces heeft positieve invloed op het werk van de individuele leerling.

Wanneer er iemand bijkomt of vertrekt, verandert de groep en worden alle fasen (even) opnieuw doorlopen.

Lang niet elke groep bereikt deze laatste fase.

Tips:

- Zorg voor genoeg nieuwe impulsen, nieuwe uitdagingen.

Fase 5 Adjourning (niet bij elke groep):

Deze fase doorloopt niet elke groep. Een duidelijk voorbeeld is eind groep 8. Er wordt een periode afgesloten, waarbij het afscheid in de nabije toekomst weer zorgt voor andere dynamiek in een groep. Dit geldt ook voor groepen waarbij kinderen volgend jaar in een andere groepssamenstelling zitten. Wanneer een groep ophoudt te bestaan, kan dat afhankelijk van de fase waarin de groep zat, een erg ingrijpende gebeurtenis zijn. Voor groepen in fase 3 en 4 zijn afscheidsrituelen erg belangrijk.

Tips:

- Neem als leraar terug duidelijk de touwtjes in handen, en organiseer de mogelijkheid om afscheid te nemen van elkaar, en van de groep.
- Kondig van te voren aan dat er aandacht geschonken wordt aan afscheid nemen. Het is niet de eerste keer dat hechte klasgroepen met het afscheid in het vooruitzicht hervallen in groepsgedrag uit vorige fasen, zelfs 'storming', want dit maakt het afscheid nemen makkelijker.

Wat maakt het goed begeleiden en doorlopen van deze fases nou zo belangrijk?

Veel groepen die niet in hun groepsproces begeleid worden, blijven lang hangen in fase 2, met **verhoogd risico op blijvende kliekjesvorming en pestgedrag**. (Met alle gevolgen van dien).

Dat heeft te maken met het feit dat groepsvorming vaak geen doel op zich is. Vaak wordt de focus gelijk gelegd op leerresultaten.

Een tweede aspect is dat de groepssamenstelling regelmatig veranderd en er geen aandacht besteed wordt aan het opnieuw doorlopen van de fases. Belangrijk in dat verband is om te weten, dat telkens wanneer er iemand bijkomt of vertrekt, de groep niet meer dezelfde groep is, en opnieuw alle fasen (eventjes) moet doorlopen. Een nieuwe leerling, én de groep waar hij in terecht komt, is er erg bij gebaat om weer eventjes opnieuw kennis te maken. Iedere leerling wil zijn favoriete plek vinden in de groep. Soms gaat dat vlot, en soms zorgt dat opnieuw voor 'storming'. Een logisch gevolg dus.

Het ideale leerklimaat ontstaat in fase 3. Het loont dus echt de moeite om groepen in die richting te begeleiden.

Belangrijk dus:

- Maak van de groepsvorming een duidelijk doel en plan er tijd voor in.
- Schenk ook na het doorlopen van de fases aandacht aan het onderhouden van fijne groepsdynamiek
- Bij veranderingen in de groepssamenstelling is het logisch dat de fases opnieuw (kort) doorlopen worden. Heb aandacht voor 'nieuwe' kennismaking.

Veel succes met het creëren van geweldige groepsdynamiek!

Op een fijn schooljaar!

Hartelijke groet,
Sabine Wolters

www.jijinzicht.nl
info@jijinzicht.nl
Jij InZicht 2016